

KÜRESELLEŞME SÜRECİNDE GÜREŞTEKİ DEĞİŞİMİN DİNAMİKLERİ

Süleyman ŞAHİN¹ Ali KIZILET² Canan BASTIK³

¹Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, MANİSA

²Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İSTANBUL

³Hitit Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Çorum, Türkiye

ÖZET

Küreselleşme süreci ile dünyada ortaya çıkan gelişmeler bütün sektörlerde değişimlere ve farklılaşmalara sebep olmaktadır. Küreselleşme ve kitle iletişim araçları sayesinde oluşan popüler kültür, belli spor dallarını egemen spor etkinliği ve eğlence kültürü olarak evrenselleştirirken, yerel ve geleneksel sporları da aynı oranda zayıflatmış hatta unutulma noktasına taşımıştır. Küreselleşme sürecinin en hızlı yaşandığı günümüzde sporun kazanmış olduğu kitleselleşme, farklılaşma, çeşitlenme, örgütlenme, profesyonelleşme, endüstrileşme, ticarileşme, siyasallaşma, sekülerleşme, bilimselleşme ve cinsiyetsizleşme gibi özelliklerinden kaynaklanan değişimler de tüm spor branşlarını etkilediği gibi güreşi de etkilemiştir. Tarihsel kökleri mitolojideki Herkül'e kadar uzanan, ve antik olimpiyatların da en önemli sporlarından biri olan güreş hem dünya da hem de ülkemizde son yıllarda önemli bir popülerite ve ilgi kaybına uğramıştır. Küreselleşme sürecinde güreşin değişim ve dönüşümlerine dikkat çekmek ve çeşitli çıkarımlarda bulunmak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Küreselleşme sürecinin dünyadaki politik-ekonomik dengeleri değiştirmesi, medyanın toplumun spordaki yönünü belirlemesi, futbolun egemen spor olarak evrenselleştirilmesi ve spordaki küreselleşmenin bir sonucu olarak oluşan Uluslararası Güreş Federasyonu'nun uygulamaları güreş sporunun zayıflamasındaki önemli etkenler olarak gözükmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küreselleşme ve Spor, Güreş, Küreselleşme ve Güreş, Değişim

THE DYNAMICS OF THE CHANGE IN WRESTLING DURING THE PROCESS OF GLOBALIZATION

SUMMARY

With the process of globalization, the developments coming up in the world have resulted in changes and differentiation in all sectors. While popular culture formed through globalization and mass media are universalizing some certain branches of sports as dominant sport activity and recreation culture, it has also weakened the local and traditional sports at the same rate, and even made them about to be forgotten. As the changes stemming from such characteristics as massing, differentiation, diversity, organizing, professionalising, industrialisation, commercialising, politicization, secularization, becoming scientific and asexual which sport has gained today when the process of globalization is so fast have affected all branches of sports, they also have affected wrestling. Wrestling whose historical roots date back to Hercules in mythology and which is one of the most important sports in antique Olympic Games has lost popularity and interest both in the world and in our country in recent years. To draw attention to changing and transformation of wrestling during globalisation and to make deductions make up the aim of this study. Practices of the Federation of National Wrestling, which is set up as a result of the fact that globalization process has changed the economic-political balance in the world, that media determines the direction of the society in sport and that football is universalized as the dominant sport, and globalization in sports, seem to be most important factors in weakening of wrestling sport.

Key Words: Globalization, Globalization and Sport, Wrestling, Globalisation and Wrestling, Change

GİRİŞ

Genel olarak toplumlar arasındaki ilişkilerin sıklaşması ve iletişimin yoğunlaşmasıyla dünyanın “küresel bir köy”e dönüşmesi olarak tanımlanan küreselleşme, ekonomik, siyasal ve kültürel boyutları olan karmaşık bir süreçtir. Siyasette düzene vurgu yaparken yeni düzensizliklere yol açtığı, ekonomide umut vaat ederken eşitsizlikleri arttırdığı, kültürde evrenselleşmeye yol açarken yerellikleri de canlandırdığı görülmektedir¹.

Son yıllarda da pek çok tartışmaya konu olan küreselleşme süreci dünyada makro toplumsal değişimlere neden olmaktadır. Küreselleşme sürecinde, değişimin içeriğine bağlı olarak son yüzyılda sporun kazanmış olduğu kiteselleşme, farklılaşma, çeşitlenme, örgütlenme, profesyonelleşme, endüstrileşme, ticarileşme, siyasallaşma, sekülerleşme, bilimselleşme ve cinsiyetsizleşme gibi özelliklerinden kaynaklanan değişimler tüm spor branşlarını etkilediği gibi güreşi de etkilemiş durumdadır².

Güreş dünya kuruldu kurulalı varlığı kabul edilen, diğer bir tabirle insanlık tarihinin başlangıcından beri yapılmakta olan dünyanın en eski sporlarından biridir. “Japonların güreşteki ilk dünya şampiyonu hukuk doktoru Shoza Sasahari, “insanlar önce boğuştu, yenilen kaçtı” demiştir. Sasahari bu sözleriyle güreş sporunun atletizmden de

eski olduğunu anlatmaya çalışmıştır³. Dünyadaki tarihsel kökleri mitolojideki Herkül’e kadar uzanmakla birlikte Babil ve Mısır’da M.Ö. 3000 yıllarına kadar uzanan ve antik olimpiyatlarda da en önemli spor dallarından biri olan güreş⁴, toplumların edebi ve kültür eserlerinde de yerini almıştır. “Gözleri görmediği halde maviyi en güzel anlatan şair” olarak tanınan Homeros “İlyada” ve “Oddiseus” adlı eserlerinde, İranlı şair Firdevsi, “Şahname”sinde, Rus şairi Puşkin, “Rusland ile Ludmilla” adlı destanında ve Türk edebiyatının altın değerindeki eserleri “Dede Korkut Masalları”nda da güreşe geniş yer verilmiştir².

Türk toplumunda da geleneksel sporların en önemlisi ve milli spor kimliğinde olan güreşin Türk halkının binlerce yıllık kültüründe önemli bir yeri vardır ve Türkçe konuşan tüm halklarda da sosyal tabanlı yaygın bir spor olduğu bilinmektedir⁵. Yine yüzyıllarca Türk toplumlarında askeri, kültürel ve sportif amaçlı yapılan ve en popüler spor dalı olarak padişah saraylarında yer verilmiş, devletin en üst kademesinden en alt birimine kadar ilgi gösterilmiş ve toplumun sosyal yaşamının bir çok bölümünde (düğünler, festivaller, cenazeler, şenlikler v.b.) güreş sporu yer almıştır².

Küreselleşme süreci içerisinde sporun konumundaki değişimler, toplumun güreşe yaklaşımlarında da etkili

olmuş ve bu süreçte güreş hem dünya da hem de ülkemizde son yıllarda önemli bir popülerite ve ilgi kaybına uğramıştır. Bu süreçte, medyanın ticari ilişkiler içerisinde yer verdiği sporları ön plana çıkarması, profesyonel futbolun ekonomik boyutuyla endüstrileştirilip, evrenselleştirilmesi çerçevesinde diğer amatör sporların neredeyse yaşama olanaklarını büyük oranda daraltması, Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle dünyada değişen politik ve ekonomik dengelerin genelde amatör spora özeldir ise güreşe olumsuz yansması ve spordaki küreselleşmenin bir sonucu olarak oluşan Uluslararası Güreş Federasyonu'nun (FİLA) kurallarda ve organizasyonlarda yaptığı çok sık değişikliklerin olumsuz etkileri (güreş seyircisi ve medya üzerindeki) güreşteki değişimin dinamikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın amacı; küreselleşme sürecinin, dünya tarihinin en eski sporlarından güreş sporuna yansmasının incelenmesi, güreş sporunda küreselleşme ve küreselleşmenin etkisiyle oluşan yeni yaklaşımlar çerçevesinde analizlerin yapılması ve son gelişmeler ışığında güreşte yaşanan değişimleri irdelemektir. Çalışmada, küreselleşmenin güreş sporuna olan olumlu ve olumsuz etkilerinin ve güreş sporundaki yeni yaklaşımların etkilerinin neler olduğu sorularına verilecek yanıtların; güreş sporunda küreselleşmenin fırsatlarından yararlanılıp, tehditlerinden kaçınılması ve dolayısıyla sporun küresel yolculuğundaki

çeşitliliği ve artan rekabet sürecinde erozyona uğramadan devamlılığını sağlamanın gereklilikleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda; “küreselleşme, sporda küreselleşme, güreş sporunda küreselleşmenin dinamikleri, güreşte küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönleri, güreşte değişim” konuları üzerinde yoğunlaşarak bunların güreş sporuna yansısı biçimi değerlendirilmiştir.

MATERYAL ve METOD

Teorik çerçeve oluşturulurken, konuyla ilgili çeşitli kayıtlara ve alandaki kaynak kişilere başvurularak, bu sporların geçmiş uygulamalarına yönelik bilgiler elde edilmiş, ayrıca konu ile ilgili kaynaklar taranarak dağınık veriler elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından ilgili organizasyon alanlarında günümüzdeki uygulamalara dair gözlemler yapılmıştır. Elde edilen veriler araştırmanın amaçları doğrultusunda derlenerek değerlendirilmiş ve çeşitli çıkarımlar yapılmıştır.

Küreselleşme

Ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre, hemen hemen yeryüzünün her alanındaki değişimi ifade etmek için kullanılan “*sihirli*” bir sözcük haline gelen küreselleşme⁶; ünlü sosyolog Peter Berger'in deyiimiyle, Alman kömür endüstrisindeki gerilemeden, Japon gençlerinin cinsel alışkanlıklarını

açıklamaya kadar geniş bir alanda kullanılan “*klişe*”ye dönüşmüştür⁷.

Küreselleşme genel olarak, yirminci yüzyılın son çeyreğinde dünya bütünüde ticari mallar, hizmetler, para, insan, bilgi ve kültürün karşılıklı akışının artması ve bunun sonucu olarak ateşlenen bir süreç olarak görülür. Hem dünyanın küçülmesine, hem de bir bütün olarak dünya bilincinin güçlenmesine gönderme yapar. Başka bir ifadeyle, ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre, spordan medyaya kadar hemen hemen yeryüzündeki meydana gelen değişimi ve yayılmayı ifade etmek için kullanılan bir terimdir⁸.

Küreselleşmenin makro dan mikroya uzanan etkileri özellikle ekonomi, siyaset ve kültür alanlarında kendini göstermektedir. Ekonomik alanda ulus üstü dev şirketlerin ortaya çıkması, gümrük duvarlarının kaldırılması, finans akışkanlığının artması, ülke ekonomilerinin birbirlerine daha bağımlı hale gelmeleri, liberalleşme özelleştirme programlarının yaygınlaşması küreselleşmenin ilk bakışta dikkati çeken özellikleridir. Siyasi alanda ise, ulus devletlerin ulus üstü birlikler oluşturma yönünde çalışmaları, egemenliğin “hep ya da hiç” konusu yapılmaktan çıkması ve kısmen ulus üstü güçlere devredilmesi, sivil toplum kuruluşlarının sayıca çoğalmaları ve etkinliklerini arttırmaları, demokrasi, laiklik ve insan haklarının evrensel değerler haline gelmeleri dikkati çekmektedir. Kültürel alanda dünyanın

ortak bir kültüre yöneldiği, milli kültürlerin zayıfladığı ve yerel kültürlerin canlanmaya başladıkları söylenmektedir.

Ne var ki bütün bu özellikler kabaca bir sıralama olmaktan öteye gitmemekte ve küreselleşme gibi karmaşık bir süreci anlaşılır kılmamaktadır. Zaten uzun vadeli süreçlerin analizi hiçbir zaman kolay değildir. İleride ne hal alacağı açıkça görülemeyen dönüşümler bir taraftan korkulara yol açarken, diğer taraftan umutları beslemekte; dolayısıyla daima yandaşlar ve karşıtlar üretmektedirler. Küreselleşme de bugün, olumlu veya olumsuz olduğu düşünülen boyutlarıyla pek çok yandaş ve karşıt üretmiş bir süreçtir. Bu yandaşlık veya karşıtlıkların dünya görüşlerinden, ulusal, etnik ve bireysel çıkarlardan bağımsız olmadıkları açıktır⁹.

Küreselleşme yandaşlarının, genel bir sıralama yapmak gerekirse, sürdürülebilir ekonomik kalkınma, yükselen hayat standartları, teknolojik ilerleme, bilginin daha hızlı yayılması, malların ve sermayelerin daha hızlı dolaşımı, insanların daha sık seyahat etmeleri, bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, internet kullanımının hızla yaygınlaşması, saydamlık, gelir dağılımının hakça olması, yolsuzlukların azalması, siyasal özgürlüklerin ve insan haklarına saygının artması gibi hususları vurguladıkları görülmektedir¹⁰.

Küreselleşme karşıtları ise genellikle, ülkeler ve bölgeler arasındaki

eşitsizliklerin artmasına, sistemin zengini daha zengin, yoksulu daha yoksul yapmasına, gelişmekte olan ülkeleri dışlamasına ya da önemsizleştirmesine, ekonomik krizlerde sermayenin yurtdışına daha hızlı kaçmasına, ekolojik sorunlara, kültürel çeşitlilik ve dolayısıyla zenginliğin azalmasına dikkat çekmektedirler. Nobel ödüllü ünlü iktisatçı J. Stiglitz¹¹ küreselleşmenin yol açtığı rahatsızlıkları uzun uzun anlatmakta, eleştirel yaklaşan sosyal bilimcilerin önde gelenlerinden N. Chomsky ise, “Tekelleri koruyun. Milyarderleri koruyun. Ücretleri düşürün. Amerikan şirketleri için hayırlısını yapın. İşte size, küreselleşme” demektedir¹².

Bütün bu söylenenler, küreselleşmenin çok boyutlu bir süreç olduğunu, yalnızca güllerden ya da dikenlerden söz etmenin mümkün olmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Küreselleşme Sürecinde Spordaki Değişimler

Sporun küreselleşmesi ve küresel spor gelişimini anlamaya yönelik kavramlar daha yeni kullanılmaya başlasa da spor bu süreçten etkilenmektedir. Geçtiğimiz yüzyılın sonlarında, dünyada bir fenomen haline gelen spor, küreselleşme kavramıyla ayrı bir anlam kazanmıştır.

Sporun küreselleşmeye başlaması özellikle 19. yy. da spor olgusunun sınırlarının belirlenmesi, pek çok yeni nitelik kazanması ve sporun günümüzdeki sürece gelinceye kadar geçirmiş olduğu

evreye dayandırılmaktadır. Modern sporların oluşumunu küreselleşme süreci ile bağlantılı gören Mangan¹³ ve Maguire¹⁴ modern sporun küreselleşmenin sonucu olduğunu belirtmiştir.

Sporunda küreselleşme süreci, spor dallarının, onları oluşturan kurallar ve örgütlenmenin, spor dalının uygulanmasına yönelik yeni teknolojilerin ya da ekipmanların, sporcuların, antrenörlerin, onların kazandıkları ve kazandırdıklarının, seyircilerin, sporun medyadaki temsillerinin ve bunu olanaklı kılan alt yapının küresel ölçekte dolaşımı biçiminde şekillenmektedir¹⁵.

Sporun küreselleşmeye başlaması ekonomik ve kültürel boyutlarının ortaya çıkmasıyla birlikte, dünyanın en büyük spor organizasyonlarından biri olan Olimpiyat Oyunlarının her yönüyle nasıl karlı bir iş olduğunun anlaşılması, 1984 yılı Los Angeles Olimpiyat Oyunları sonrasında Amerikan ekonomisine getirdiklerine bakıldığında anlaşılmıştır. Bu Olimpiyat Oyunları sporun küreselleşmesinin başlangıcı ve hızlanmasında dönüm noktası olmuştur. Olimpiyat Oyunları’na, Dünya Kupasına, Dünya ve Avrupa çapındaki küresel organizasyonlara ve getirmiş olduğu ekonomik, kültürel ve siyasal boyutlara bakıldığında, sporun nasıl ve neden küreselleştiği görülecektir. Uluslararası bir hegemonya kurmuş olan dünya spor örgütlerinin kuralları ve bu kurallara uyumun zorunlu hale gelmesi, spor

alanındaki küreselleşmenin boyutları hakkında bilgilenmemize yetecek kadar veri sunmaktadır. Nasıl ki müzik alanında İtalyanca teknik terimler tüm ulusların malı haline geldiyse; spor alanına ilişkin İngilizce terimler de tüm ulusların malı haline gelmiştir².

Bu süreçte spordaki değişimleri şöyle sıralayabiliriz; Yeni spor ekipmanlarının üretimi için Üçüncü Dünya ülkelerinin kullanılması. Dünya genelinde kabul görmüş uluslararası spor örgütlerinin kurulması, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği (FIFA), Uluslararası Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) gibi kuruluşların dünya ülkelerindeki organizasyonları yönetmeleri ve mali olarak güçlenmeleri. Uluslararası arenada sportif yarış ve başarıların, değişik yayınlar ve reklam yolu ile tanıtılması. Yabancı atlet ve sporcuların profesyonel takımlara transferleri¹⁶. Tüm bu oluşumların neticesi olarak; sporun ticarileşmesi, sporun egemen sınıfın siyasetiyle ilişkilendirilmesi, sporda sponsorluk artışı, uluslararası spor emek göçlerinin artışı, sosyo ekonomik kültürel yapıları farklılık gösteren ülkelerin spora farklı katılımları, spor ürünlerinin üretim ve tüketim ilişkileri, sporun yarattığı uluslararası hareketle (spor izleyicileri turistler) farklı sektörlere kazanç yaratması, sporun çok uluslu medya şirketlerinin kontrolü altına girmesi ve

spor kültüründe yaşanan değişimlerle bu süreç karşımıza çıkmaktadır¹⁷.

Yine günümüzde uluslararası sporcu göçü küreselleşmenin dinamikleri ile yakından ilgilidir. S. Sassen göç eden sporcuları “hareket halinde olan insanlar” -people on the move- olarak ifade etmektedir. Göç eden sporcuların yol haritasının belirlenmesinde, kültürel yakınlık, dil avantajı, gönderen ülkedeki iktisadi ve siyasi durum ve tarihsel sömürge bağlarının etkili olduğu belirtilmektedir. Sporcu göçünün seyirci kitlesi, kulüp sayısı ve bunlara üyeliklere etki ettiği gözlenmektedir¹⁸.

Günümüzde küreselleşen spor, tüm bu değişim ve oluşumlara ayak uydurabilenlerin sistem içinde kaldıkları, diğerlerinin ise sistemin dışına itildiği dünya çapında bir alana genişlemiş durumdadır¹⁵.

Güreşteki Değişimin Dinamikleri

Küreselleşme sürecinde son yüzyılda sporun kazanmış olduğu bir çok özellikten kaynaklanan değişimler tüm spor branşlarını etkilediği gibi güreşi de etkilemiştir. Çalışmamızın bu bölümünde güreşteki değişimin dinamikleri olarak belirlediğimiz; “Medya”, “Futbol”, “Dünyadaki Politik ve Ekonomik Sistemlerin Değişmesi” ve “FİLA'nın Uygulamaları”nın güreşteki ilgi ve popülariteyi nasıl etkiledikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Medya

Tüm yazılı ve elektronik basın yani kitaplar, dergiler, gazeteler,

sinemalar, tiyatro, radyo ve televizyon medyayı oluşturmaktadır. Medya ise insanları, ulaştığı güçlü nokta itibarıyla okul döneminden olduğundan da köklü bir şekilde hayatları boyunca ve çoğu zaman farkında olmadan yoğun bir şekilde etkileyen önemli bir kitle iletişim aracıdır (İnan, 2002)¹⁹.

Gelişen kitle iletişim araçları sporu da büyük ölçüde etkilemiş, medyada sporun geniş bir şekilde yer alışı, sporun popülerleşmesini, kabul düzeyinin artmasını ve tüm toplum kesimlerince tanınmasını sağlamıştır⁹. Dolayısıyla medyada yer alan veya medyanın yer verdiği spor branşları toplumun spordaki yönünü büyük ölçüde etkilemiştir²⁰. Medya, konu ve içerik olarak yer verdiği bir spor dalının etrafıca bilinmesinin yanında, o spor dalına daha birçok açıdan kazanım sağlamıştır. Toplum, medyada yayınlanan veya haber formunda verilen spor dalının varlığından haberdar olmakta, ardından bu spor dalına ilgi duymakta ve o spor dalının tutkunu haline gelebilmektedir. İşte futbol, basketbol, buz pateni, kayak, tenis, voleybol ve araba yarışları bu spor dallarının güncel örnekleri arasında yer almaktadır²¹.

Ancak günümüzde medya, spor haberlerinde tarafsız görülmemekte, bazı spor branşlarına çok geniş yer verip popülerleştirirken, birçok spor branşına da neredeyse hiç yer ayırmamakta ve bu sporların yaşamasını zorlaştırmaktadır. Bugün medya, gazetelerin spor

sayfalarında, televizyon ve radyolarında çoğunlukla futbol ile ilgili haberler yazmakta ve yayınlamaktadır. Artık spor, medya içerisinde ticari bir araç olarak kullanılmakta, spor denildiğinde aklımıza Türkiye’de 58 spor branşı ve dünyadaki diğer spor dalları gelmesi gerekirken bizde sadece futbol spor olarak düşünülmemekte, diğer branşlar üvey evlat muamelesi görmektedirler². Bundan dolayı kitle iletişim araçlarının, son dönemde özellikle futbol lehine kullanılarak, güreşin daha alt sıralarda yer alması yada zaman zaman hiç yer almaması toplumun güreşe karşı ilgisini azaltmış, bu boşluk futbolla doldurularak toplum yönlendirilmiştir²².

Güreşin ulusal ve uluslararası medyada yer alması öncelikle güreş sporunun tanınmasını, daha sonra bu sporun sevilmesini, prestijinin artmasını ve daha da ötede güreş sporunun yaygınlaşmasını sağlayacak en önemli unsurlardan biridir. Ülkemizde basının etkinliğinin başladığı 1900’ler ve takip eden yıllarda basının güreş sporuna geniş yer vermesi güreşin toplumdaki ilgisini ve popüleritesini sürdürmesi ile açıklanabilir. Ancak 1970’li yıllardan itibaren durumun futbol lehine ilerlediği güreşin medyada kendine yer bulmakta zorlandığı hatta son yıllarda TRT Kurumunun dahi çok az yer verebildiği bir sürece gelindiği görülmektedir².

Futbol

Futbol, reklam gelirleri, sponsorluklar, naklen yayınlar, taraftarlara

yönelik kulüp ürünleri, borsalarda işlem gören kulüplerin hisse senetleri, mağazalarda satılan futbol malzemeleri, kulüplere gönül veren seyircilerin maç bileti ücretleri ve hatta bankaların taraftarlara özel kredi kartları ile birlikte büyük bir endüstri haline dönüşmesi sayesinde günümüzde toplumun tüm kesimlerince ilgi duyulan ve takip edilen bir popüler kültüre dönüşmüştür²³.

Günümüzde tüm dünyada popüler spor/eğlence kültürü, futbol ekseninde şekillenmekte, insanların eğlence veya spor denildiğinde aklına genel olarak futbol gelmektedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamın yanı sıra siyasi alanda da etkin olan futbolun; bu kadar önem kazanmasında²³, 1950'li yılların ortalarından itibaren futbolun Türkiye'de profesyonelleşmesi ve dünya genelinde de yüksek kar getiren bir sektöre dönüşmesine bağlı olarak, küresel ölçekte bir spor/eğlence kültürünün en önemli bileşeni olarak kitlelere kitle iletişim araçlarıyla benimsetilmeye çalışılmasıdır²⁴. Birçok medya patronu dünyada ve ülkemizde futbol kulüplerinin yönetimlerinde yer almakta, çok büyük paraların döndüğü borsada kulüplerinin hisse senetlerinden ve televizyon futbol birlikteliğinden büyük ticari çıkarımlar sağlamaktadırlar. Televizyon şirketleri hem düzenli olarak büyük izlenme oranlarıyla gelirlerini maksimize etmekte hem de döngüsel bir şekilde futbolun toplumsal alandaki ağırlığının ve

popülerliğinin artmasına neden olmaktadır²⁵.

Küreselleşme sürecinde yukarıda belirttiğimiz neden ve ilişkiler çerçevesinde futbolun küresel yolculuğu ve hızlı yükselişi bazı spor branşları dışında birçok spor dalını etkilemiştir. Bu süreçte güreş sporu da dünyada önemli bir popülerite kaybına uğrarken, tarihsel köken itibari ile Türk kültürü ile özdeşleşmiş olmasına rağmen ülkemizde bile futbolun bu yükselişine engel olunamamıştır. Günümüzde futbol ile güreş arasında kıyaslanamayacak kadar büyük farklılıklar oluşmuştur. Örneğin futbol, takım taraftarları ve aralarında kendilerini dahi rahatsız eden fanatıklığe ulaşan bir sevgi, sporcu sayısı, yıllık organizasyon yapma kapasitesi, ekonomik boyutu, herkes tarafından bilinen dil ve kuralları ile tüm sporların olduğu gibi güreşinde çok önünde yer almaktadır.

Dünyadaki Politik ve Ekonomik Sistemlerin Değişmesi

Dünyadaki politik ve ekonomik sistemler, uzun bir süre liberal demokrasi ile eski Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa'da var olan komünizm diye ikiye ayrılmaktaydı. Birleşik Amerika Devletleri'nin liderliğinde bir batı dünyası ve Sovyetler Birliği'nin liderliğinde bir doğu dünyası arasındaki rekabet 1945 yılından 1989-1991 yılları arasındaki yıkılma sürecine kadar dünyadaki her şeyi belirledi. Çift kutuplu dünya, iki kamp arasındaki rekabete dayalı, kültürü, sanatı,

sporu, edebiyatı ve tabii ki teknolojisini, askeriyesini, siyasetini rekabet üzerine kurmuş olan dünya idi¹⁶.

Sovyetler Birliği, komünizmin Doğu Avrupa'da Macaristan, Polonya, Bulgaristan, (Doğu) Almanya, Romanya ve Çekoslovakya gibi ülkelerde de ivme kazanmasını sağladı. Demir perde ülkeleri olarak da bilinen bu oluşum dünyaya kapalı ekonomik ve siyasi bir rejim sonucunda Sovyet İmparatorluğu'nun çökmesi ile 1989 yılında dağıldı ve komünizmin çökmesi ile dünya dengeleri değişti; Ekim 1990 tarihinde Almanya birleşti. Bu suretle Almanya'nın da bölünmesi son buldu. Ayrıca, bu son imparatorluğun dağılmasından sonra çoğu Türk Devletleri olmak üzere, 15 devlet doğdu².

Dünyadaki liberal demokrasi ile komünizm arasındaki soğuk savaş uzun yıllar spora da yansdı. Spor aslında bu devirlerde, iki kutup arasındaki gücün ve rekabetin savaşız ortamda sınanmasında önemli rol oynamıştır, çünkü sportif yarışmalar, sonucu ölüm olmayan savaş demektir. İki kutubun uluslararası olimpiyat ve arenalardaki başarıları, aslında kendi sistem, teknoloji ve taraftarlarının başarısı olarak algılanmakta ve bu dönemlerdeki sportif etkinlikler devletlerin özel teşvikleri altında idi. Sportif başarılar, sistemlerin başarısına mal edilmekte, spor ise rejim ve ülkeler tanıtımı için etkili bir araç olarak görülmekte idi¹⁶.

Bu kapsamda; özellikle XX. yüzyılda sporun siyasal bir araç haline gelmesi nasyonal sosyalizm ile başlamış; daha sonra benzeri politikalar komünist ülkeler tarafından da uygulanmıştır²⁶. Bu süreçte komünizmin üstünlüğünü sporla dünyaya kabul ettirmek isteyen Rusya hem kendi ülkesinde hem de komünist sistemle yönetilen Doğu Avrupa ülkelerinde spora büyük ağırlık vermiştir. Komünist sistemin spora ağırlık vermesi, başarılı sporcuları toplumda "sosyalist halk kahramanı" olarak seçmesi ve hayat boyu maaş bağlaması baskı rejimi altındaki gençlerin spora ve de güreşe büyük bir ilgi göstermesini sağlamıştır²⁷. Neticede güreş komünizmle yönetilen Demirperde ülkelerinde en popüler spor dallarından biri olarak uzun yıllar ilgi görmüş ancak küreselleşme sürecinde yaşanan olaylar neticesinde komünizmin yıkılması ile bu ülkelerdeki etkinliğini hızla kaybetmeye başlamıştır. Bu bağlamda da, Rusya da ve Avrupa da güreşin ilgi kaybetmesinin küreselleşen dünya da popülerite ve ilgi kaybına neden olan dinamiklerden biri olarak gösterilmesi mümkün görülmektedir.

FİLA'nın Uygulamaları

Modern ve geleneksel formlarda yapılan güreş tarihsel süreci içerisinde hem dünyada hem de ülkemizde birçok kural ve organizasyon değişikliği yaşamıştır. Küreselleşme sürecinde sporda yaşanan değişimlere uyum sağlayabilmek için sık tekrarlanan kural değişiklikleri

özellikle modern güreşin, toplumda tanınmaz ve anlaşılabilir olmasına neden olmuştur.

Günümüzde uluslararası nitelik taşıyan serbest ve greko-romen güreş stilleri (modern güreşler) günümüze birçok değişikliklerden sonra gelmiş ve hala bu değişim süreci FILA (Uluslararası Güreş Federasyonu) tarafından devam ettirilmektedir. Minder güreşindeki müsabaka süresi 1860-1924 yılları arasında yenişinceye kadar, Paris Olimpiyatları'nda 30 dakika ve sonraki yıllarda ise 20 dakika ve 15 dakikaya kısaltılmıştır. 1970'li yıllarda minder güreşi, devre aralarında birer dakika dinlenme ile 3 dakikalık üç devreye bölünerek müsabaka süresi 9 dakikaya indirilmiştir. Güreş müsabaka süresi, 1980'li yılların başında ise, bir dakikalık devre arası dinlenme ile, 3 dakikalık 2 devre olarak 6 dakikaya indirilmiştir. Yine minder güreşindeki müsabaka süresi, 1988 Seul Olimpiyatları'nda dinlenme olmaksızın 5 dakikaya indirilmiştir²⁸. Daha sonra tekrar 3 dakikalık 2 devre şeklinde uygulanmış ve 2004 Atina Olimpiyatları'ndan itibaren de 2 dakikalık birbirinden bağımsız 2 ayrı periyot (beraberlik durumunda ise 2 dakikalık uzatma periyodu -3. periyot- uygulanmaktadır) uygulaması başlatılmıştır.

Minder güreşindeki bu süre değişikliklerinin yanında minderlerin ebatları da şekil ve alan olarak değişikliğe uğramıştır. Yine minder güreşinde puan

sistemlerinde ve sikletlerde de büyük değişiklikler olmuştur. Siklet sayısı eskiden 8 iken, daha sonraları 10 siklete çıkartılmış, daha sonra tekrar 8 siklete dönülmüş ve son olarak da 7 siklete (55 kg.-60 kg.-66 kg.-74 kg.-84 kg.-96 kg.-120 kg.) düşürülmüştür. Özellikle ağır siklette önceleri üst limit sınırlaması yapılmazken son kurallara göre en fazla 120 kg. üst limiti konularak ağır siklet sınırlandırılmıştır (Yener, 2005)²⁹.

Ayrıca oyun kuralları da özellikle son 20 yılda sık sık (neredeyse her yıl) ve ciddi değişikliklere uğratılmıştır. Güreşte puan alma şekilleri, pasivite ve ihtar durumları, güreşe başlama şekilleri (yerde-ayakta vb.), galibiyet şekilleri (teknik üstünlük, sayı ile vb.), bazı oyunların uygulama şekilleri (örneğin; "çırpma" ve "ayak kilidi" oyunları daha önceleri üst üste birkaç kez yapılamazken şimdi kural gereği yapılabilmektedir), beraberlik durumlarında sonuç alabilmek için kura çekimi ve bağlama (clinch) ile güreşin başlatılması, itiraz durumları ve video-kamera uygulaması, eşleme sistemlerinin değişikliği ve sporcu yaralanmalarındaki uygulamalar dahil birçok kural FILA tarafından çok ciddi anlamda değişikliğe uğratılmış, oyun kuralları içinde neredeyse değişmeyen tek kural "tuş" olmuştur²⁹.

Bunun yanında FILA uluslararası organizasyonların yapılışında da ciddi değişiklikler yapmıştır. 2004'e kadar herhangi bir kategoride (yıldız, gençler ve büyükler) Dünya ve Kıta

şampiyonluklarının organizasyonunu alan ülkeler bu kategorilerden herhangi bir güreş stiline (serbest, greko-romen ve bayanlar) ev sahipliğini yapabilmekte iken, 2004'den sonra bu tür şampiyonalara ev sahipliği yapabilmek için bir kategoride tüm stildeki güreş organizasyonlarını alma mecburiyeti getirilmiştir. Kısaca bir Kıta veya Dünya şampiyonasının organizasyonu 2004 yılına kadar üç ayrı tarih ve ülkede yapılabilirken (serbest stil bir ülkede, greko-romen stil bir ülkede ve bayanlar kategorisi bir ülkede olmak üzere), günümüzde bu üç organizasyon tek bir ülkede arka arkaya yapılmak mecburiyetinde bırakılmıştır. Bu uygulama ile güreş, hem Dünya hem de Kıta Şampiyonaları için, yıl içerisinde üç ayrı ülke ve şehirde organizasyon ve tanıtım şansını kaybetmiş ve belirli aralıklarla medyada daha fazla yer alabilme şansını da ortadan kaldırmıştır ²⁹.

Ayrıca minder güreşindeki sık değişen yeni kurallar nedeniyle; final müsabakalarının başlama saatleri planlanamamakta, yayın kuruluşları da, ne zaman başlayacağı ve ne zaman biteceği belli olmayan bir şampiyonayı yayınlama riskini alamamaktadırlar ³⁰. Düzensiz müsabaka programı nedeni ile televizyon yayınlarının yapılamayışı güreşe olan ilgiyi azaltmakta ve kurumların bu spora yatırım yapmalarını engellemektedir ²⁹. Yine medya, sık değişen kurallar nedeniyle, güreşin yorumunu ve sunumunu yapabilecek teknik personel

sıkıntısı çekmektedir. Bu durumunda güreşin medyada yer almasını zorlaştıran önemli nedenlerden biri olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sporun yapılış amacı, modern çağın gerekleri doğrultusunda şekillenirken; spordan, sporcudan ve sporla ilgili bütün kurumlardan beklenenler gün geçtikçe değişim göstermiştir. Önceleri sağlıklı olmak, toplumsal barışa katkı sağlamak vb. nedenlerle yapılan spor artık günümüzde sadece bu faktörlere bağlı olarak değil değişik işlevler kazanmış, Profesyonelleşmiş “meslek” halini almıştır ³¹. Bu gelişmelerde dünyada spor branşlarının yönünü belirleyen etkenler olarak değişimi kaçınılmaz kılmaktadırlar.

Bu kapsamda küreselleşmenin kültürel, siyasal ve ideoloji boyutu sporu ve güreşi de farklı eksenlere taşımıştır. Tarihsel süreçlerle günümüze kadar gelen geleneksel spor branşları modernleşme süreci içerisinde sporun çeşitlenmesi ve yeni küresel sporların oluşmasıyla büyük bir rekabet içerisine girmiştir. Bu süreçte de insanlık tarihinin en eski sporlarından biri olan güreş sporu kendini hızla değişen küresel şartlara göre yenilemede başarılı bir grafik oluşturamamıştır.

Günümüzde tüm dünyada popüler spor/eğlence kültürü, futbol ekseninde şekillenmiş, insanların eğlence veya spor denildiğinde aklına genel olarak futbol

yerleştirilmiştir. Kısacası, futbol küresel bir sektör olarak tüm spor branşlarının önünde yer almıştır. Medyanın da bu süreçte büyük oranda ekonomik kaygılar nedeni ile sporu futboldan ibaret sayan yayın politikaları dünyada hem güreş sporunu hem de diğer amatör sporları güçsüzleştiren önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda hem FİLA hem de ulusal federasyonlar futboldaki kurumsal yapılanma ve örgüt politikalarını örnek alarak yenilenme ve spordaki gelişim ve de değişimlere uygun yapılanmaları oluşturarak bu yarıştaki rekabet güçlerini arttırmalıdır.

Ayrıca son yıllarda medyanın dünya genelindeki etkinliği ve özellikle televizyonların spor endüstrisinden azami oranda kar etmek için Eurosport gibi özel spor kanallarını oluşturarak tüm dünyaya 24 saat yayın yapmaları neticesinde spordaki küresel değişimler büyük hız ve rekabet kazanmıştır. Bu süreçte de güreş medyada kendine yeterli yer ve zaman bulamamanın doğurduğu problemlerle karşı karşıya kalmıştır. FİLA ve ulusal güreş federasyonları bu sorumluluğu sadece medyada aramamalı, medyanın kendi içindeki yaşamına devam edebilmesi için belirli zorunlulukları dikkate alınarak, güreş sporunun tanıtımının ve kitlelere aktarılmasının önemli olduğu gerçeğiyle, güreş yayınlarına yer verme konusundaki duyarsızlığa çözümler aramalı, özel basın ve yayın kuruluşlarıyla iyi ilişkiler kurularak gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Küreselleşme süreci dünyadaki ekonomik ve politik dengeleri de şekillendirirken bu gelişmelerden spor da bağımsız kalamamakta ve kendine düşen payı almaktadır. Bu doğrultuda günümüzde kapitalist sistemlerin özellikle “Amerikan” sermayesinin yaratmış olduğu marka ve semboller tüm dünyayı sarmıştır (Atasoy, Öztürk, 2005)¹⁶. FİLA bu gelişmeler ışığında dünya güreşinin gelişimi açısından çalışmalarına yön vermeli ve uluslararası işbirliği çerçevesinde güreşin tüm ülkelerde yaygınlaşması için politikalar üretilmelidir. Bunun yanında FİLA, güreşin sadece spor boyutu ile değil insanlık tarihinin kültürel bir mirası olarak yaşatılması gerekliliği açısından uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışmalar yürüterek güreşin çok yönlü desteklenmesi için projeler geliştirmelidir.

Tüm bunların yanında FİLA'nın kendi uygulamalarının da güreş sporuna olumsuz yansımaları görülmektedir. Güreşte kuralların sürekli değişmesi FİLA'nın tutarsız bir tavır içinde olduğunu sergilemektedir. Günümüzde en popüler spor dalları olarak bilinen futbol ve basketbol oyun kurallarının çok az değişime uğradığı ve temel kurallarında da herhangi bir değişikliğin olmadığı gözlenirken, özellikle modern güreşin kuralları son yıllarda ciddi değişikliklere uğratılmış, temel kurallarda dahi ciddi değişiklikler yapılmış ve toplumda güreş, kuralları-içeriği anlaşılabilir hale

getirilmiştir. Bu durumda güreşin seyir zevkini, seyircinin kurallara adaptasyonunu, dolayısıyla popülaritesini ciddi anlamda olumsuz etkileyen bir unsur olarak görülmektedir.

Yine günümüzde futbol, basketbol ve tenis gibi medyada geniş yer bulabilen branşların organizasyonlarını, turnuvalarını ve lig müsabakalarını yıl içinde daha geniş bir alana yaymaya çalıştıkları ve böylelikle toplumdaki ilgi düzeylerini ve seyirci kitlelerini artırma yarışında oldukları bir yüzyılda güreşte organize edilen şampiyonalarda tüm kategorilerdeki müsabakaların (serbest-grekoromen ve bayanlar) aynı ülkede arka arkaya yapılmasının güreşin tanıtımı, popülaritesi ve gelişimi açısından olumlu olmayacağını görmek çok zor değildir. Bu çerçevede de FİLA tarafından yapılan çok sık kural ve organizasyon değişikliklerinin güreşe olumlu ve olumsuz etkileri çok kapsamlı bir şekilde değerlendirilerek gerekli düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

Sonuç olarak güreş sporunun toplumda kabul görmesi için FİLA ve Ulusal federasyonlar başta olmak üzere spor, eğitim ve kültürden sorumlu yöneticilere çok iş düşmektedir. Bunlar; Güreş sporunun okul sporu kapsamında değerlendirilmesi ve yaygınlaştırılması, kitle iletişim araçlarında daha fazla güreş sporuna yer verilmesi, güreşle ilgili organizasyonların daha popüler hale gelmesi için tedbirler alınması, kuralların görselliğe katkı sağlayacak düzeyde çok

değişmeyecek şekilde düzenlenmesi, güreş müsabakalarında başarıyı teşvik edici ödüllerin verilmesi ve küçük yaştaki güreşçilerin bu sporu yapabilmeleri için uygun fiziki şartların hazırlanması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Amman, M.T., "Küreselleşmenin Kültürel Boyutları ve Kırkpınar", I. Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne, 2005.
2. Şahin, S., Sosyal Değişme Sürecinde Türkiye'de Güreş Sporunun Toplumsal Dinamikleri. Doktora Tezi, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2006.
3. Gümüş A., Şampiyonlar Geçiyor, Türk Güreş Vakfı Yayınları, Lazer Ofset, Ankara, 1995; s.23
4. Fişek K., Spor Yönetimi, , Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998; ss. 17
5. Suci, A., Turkiyaların Millî Terbiyesi (Cilt: I), Pedagoji Üniversitesi, İlmîy Jurnali, Şincang, 1987
6. Bozkurt V., Değişen Dünyada Sosyoloji, , Alfa Basım Yayın, Bursa, 2004; s. 342.,
7. Berger P.L., "Four Faces of Global Culture", National Interest, Fall 97, , 1997; Issue 49
8. Atasoy F., Küreselleşme ve Milliyetçilik, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2005; ss. 129,
9. Amman, M.T., Modernleşme Sürecinde Kadın ve Spor, Morpa Yayınları, İstanbul, 2005; ss: 17-65.
10. Norberg J., Küresel Kapitalizmi Savunmak, (Ed: M. Acar, M. Toprak), , Liberte Yayınları. 2000; ss. 133,
11. Stiglitz J.E., Globalization and Its Discontents, New York & London: W. W. Norton & Company, 2003
12. Fox J., Chomsky ve Küreselleşme, Postmodern Hesaplaşmalar (Çev: E. Kılıç), Everest Yayınları, İstanbul, 2002.
13. Mangan J. A., Asian Sport: From the Recent Past and Present, Sport In Asian Society, Ed: Mangan J. A., Hong F., Frank Cass Publisher, London, 2003; s. 5-9,
14. Maguire J., "Sport Identity Politics and Globalization, Diminshing Contrasts and Increasing Varieties", Sociology of Sport Journal, Vol. 11 Issue 4, 1994; p 398-427,
15. Şahin H.M., Gaziantep'te Aşırımalı Aba Güreşi Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1999 ; s. 96:105,106
16. Atasoy, B., Öztürk F., "Küreselleşme ve Spor", Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt XVIII, Sayı 1, , 2005; 11-22
17. İnal R., Küreselleşme ve Spor, Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2008; ss:30,
18. Karahüseyinoğlu, M.F., Küreselleşme ve Geleneksel Türk Sporları, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 2007
19. İnan K., "Tek Kutuplu Bir Sistemin Adı: ABD", , NPQ Türkiye Dergisi, , 2002; 4: 2, s. 1
20. Anderson, D., "Wrestling International Newsmagazine", Volume 7, Issue 9, 2001
21. Arıboğan D., Kabileden Küreselleşmeye, s. 17, Sarmal Yayınları, İstanbul, 1998

- 22.Arslantürk Z., Amman M.T., Sosyoloji, Çamlıca Yayınları, İstanbul, 2001; ss: 387-411,
- 23.Büyükbaykal G.N., Geçmişten Günümüze Türkiye'deki Yazılı Spor Basınında Futbolun Yeri ve Önemi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, s. 37,148, İstanbul, 2003.
- 24.Aykoç, E., "Türk Basınında Kırkpınar: 1946-2005.", II. Uluslararası Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne, 2006
- 25.Gökalp E., Medya ve Spor ya da Spor/Futbol Medyası, Toplum ve Bilim Dergisi, Birikim Yayınları, İstanbul, 2005; ss. 129,
- 26.Amman M.T., Sporda Sosyal Bilimler (Ed.: İkizler, H.C.), Alfa Yayınevi, İstanbul, 2000; ss: 99-132,
- 27.Gümüş A., "Yıkılan Demirperde Başkentinde", Salto Dergisi, Şekil Ofset Matbaacılık, Yıl:2, Nisan, 2006; 11: ss..17
- 28.Güven Ö., Minder Güreşini Seçenlerin Tercihinde Rol Oynayan Psikik Özellikler, İstanbul Güreş İhtisas Kulübü Vakfı Yayınları, Tezler Dizisi:1, C Yayınları Matbaası, İstanbul, 1993; s. 19,
- 29.Yener M.G., "Güreş ve Yeni Kurallar", Güreşin Sesi Salto Dergisi, Baskı: Mart Matbaacılık, Mart-Nisan, 2005; s. 28
- 30.Soysal C., Güreş ve Televizyon Yayıncılığı, İnkılap Kitapevi, Salto Dergisi, Yıl:2, Sayı:9, s. 34Ocak-Şubat, 2006
- 31.Karahüseyinoğlu M.F., Tozoğlu E., Şahin S., Şebin K., Nacar E., "Kırkpınar Yağlı Güreşlerinin Değişen Gelenekleri", Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 9, Sayı 2., 2007